Sarracenia Â´KateÅ™inaÂ´, aneb Å¡lechtÄ›nÃ-, kÅ™Ã-Å¾enÃ- a kultivace rostlin masoÅ¾

PÅ™Ã-spÄ›vek pÅ™idal Radek Kastner
[12.10.2013]
AktualizovÃ¡no [01.01.2014]

Jan Fiebinger

NedÃ¡vno jsem na internetu Ä•etl velice zajÃ-mavÃ½ Ä•lÃ¡nek
o tÃ©to nÃ¡dhernÃ© kvÄ›tinÄ›. ZajÃ-mavÃ½ byl hlavnÄ› dÃ-ky tomu, Å¾e Â´KateÅ™inaÂ´ je Å¡irÅ¡Ã-
veÅ™ejnosti znÃ¡ma jako pÅ™edstavitel tzv.â€žnebotanickÃ½châ€œ forem, Ä•ili hybridÅ¯.

Abych ukojil svou laickou zvÄ›davost poprosil jsem
svÃ©ho pÅ™Ã-tele Mirka Srbu o zodpovÄ›zenÃ- pÃ¡r svÃ½ch otÃ¡zek tÃ½kajÃ-cÃ-ch se tohoto
tÃ©matu a protoÅ¾e byly jeho odpovÄ›di zajÃ-mavÃ©, dohodly jsme se, Å¾e se
sÂ nimi sÂ vÃ¡mi podÄ›lÃ-me.Â

Mirek Srba s rodinouÂ

1) Pan
StudniÄ•ka ve svÃ©m Ä•lÃ¡nku uvÃ¡dÃ-, Å¾e "KateÅ™ina" Je originÃ¡lnÃ- kultivar
zÃ-skanÃ½ opylenÃ-m druhÅ¯ Sarracenia x
mitchelliana (tj. S. leucophylla x S. purpurea) spoleÄ•nÄ› s S. leucophylla. Toto opylenÃ- bylo
provedeno jiÅ¾ v roce 1996. DÃ¡le 6 let pÄ›stÄ›nÃ- do dospÄ›losti, ze semenÃ¡Ä•kÅ¯ se
vyberou nejlepÅ¡Ã- (nejtypyÄ•tÄ›jÅ¡Ã- zÃ¡stupci) a ti se pak dalÅ¡Ã- 3 roky mnoÅ¾Ã-
dÄ›lenÃ-m. Tito "oddÄ›lenÃ- potomci" se pak cca rok popisujÃ- dle
mezinÃ¡rodnÃ-ch pravidel a teprve potom je moÅ¾no Å¾Ã¡dat o uznÃ¡nÃ- a registraci
novÃ©ho kultivaru. Je toto bÄ›Å¾nÃ½ postup pÅ™i snahÃ¡ch o
"vytvoÅ™enÃ-" novÃ½ch kultivarÅ¯?

Â

VÂ podstatÄ›
ano. Podrobnosti pÅ™Ã-bÄ›hu kaÅ¾dÃ©ho kultivaru se trochu liÅ¡Ã- vÂ zÃ¡vislosti na
sloÅ¾itosti pÄ›stitelskÃ©ho zÃ¡mÄ›ru a Å¡tÄ›stÃ- Å¡lechtitele. Ale zpravidla je postup
stejnÃ½: nÃ¡pad â€“ opylenÃ- â€“ roky pÄ›stitelskÃ©ho pachtÄ›nÃ- â€“ selekce â€“ a
vÂ pÅ™Ã-padÄ› Å¾e se nÄ›co kloudnÃ©ho zÃ-skalo, pak nÃ¡sleduje papÃ-rovÃ¡nÃ-.Â

Â

2) ÄŒÃ-m
je KateÅ™ina tak vyjÃ-meÄ•nÃ¡? MÃ¡m na mysli vyjÃ-meÄ•nÃ¡ pro laickou
veÅ™ejnost, pro botaniky, pro sbÃ-rky, Ä•i snad mÃ¡ vyjÃ-meÄ•nÃ© vlastnosti (pÄ›stebnÃ-
podmÃ-nky, zpÅ¯sob rÅ¯stu, specifickÃ© nÃ¡roky a pod.)

Â

Kultivar Sarracenia

â€šKateÅ™inaâ€˜ je atraktivnÃ- tÃ-m, Å¾e tvarem lÃ¡Ä•ek, zÃ¡kladnÃ-m zbarvenÃ-m a celkovÃ½m vzrÅ¯stem se blÃ-Å¾Ã- botanickÃ© Sarracenia leucophylla, pouze sÂ tÃ-m rozdÃ-lem, Å¾e je zcela pÅ™ekryta ploÅ¡nÃ½m Ä•ervenÃ½m zbarvenÃ-m.

3) Je takovÃ½ch registrovanÃ½ch kultivarÅ¯ vÃ-c a S. â€šKateÅ™inaâ€˜ se stala znÃ¡mou jen dÃ-ky svÃ©mu pojmenovÃ¡nÃ-, nebo je to spÃ-Å¡e vyjÃ-mka a novÃ½ch kultivarÅ¯ vÅ¡eobecnÄ› uznÃ¡vanÃ½ch je mÃ¡lo? MÃ¡m pocit Å¾e "kÅ™Ã-Å¾encÅ¯" je bezpoÄ•et, ale Å™Ã¡dnÃ½ch kultivarÅ¯ mÃ¡lo pro svou nÃ¡roÄ•nost - tedy dÃ-ky tÃ© sloÅ¾itÃ© a Ä•asovÄ› nÃ¡roÄ•nÃ© procedÅ¯Å™e.

To je hodnÄ› zajÃ-mavÃ¡ otÃ¡zka a mÃ¡ mnoho rovin. VÅ¡eobecnÄ› uznÃ¡vanÃ½ch kultivarÅ¯ Å¡pirlic â€“ tj. Å™Ã¡dnÄ› registrovanÃ½ch je vÂ souÄ•asnÃ© dobÄ› nÄ›co pÅ™es 100. VÂ porovnÃ¡nÃ- sÂ astronomickÃ½m poÄ•tem hybridnÃ-ch a jinak vyÅ¡lechtÄ›nÃ½ch Å¡pirlic je to vÅ¡ak mÃ¡lo.

NemyslÃ-m si ale, Å¾e by tÃ-m dÅ¯vodem byla sloÅ¾itost a Ä•asovÃ¡ nÃ¡roÄ•nost registraÄ•nÃ-ho Å™Ã-zenÃ-. Jako pÅ™Ã-Ä•inu nÃ-zkÃ©ho poÄ•tu Å™Ã¡dnÄ› registrovanÃ½ch kultivarÅ¯ spatÅ™uji lidskou lenost a neznalost pÅ™Ã-sluÅ¡nÃ½ch pravidel. Registrace kultivarÅ¯ masoÅ¾ravek je totiÅ¾ vÂ souÄ•asnÃ© dobÄ› aÅ¾ nebezpeÄ•nÄ› jednoduchÃ¡. PÅ™esto je vÃ½slednÃ¡Â realita takovÃ¡, Å¾e mnoho pÄ›stitelÅ¯ po celÃ©m svÄ›tÄ› pojmenovÃ¡vÃ¡ svÃ© vÃ½pÄ›stky a nÃ¡slednÄ› je vypouÅ¡tÃ- do obÄ›hu bez jakÃ©koliv registrace. Takto pojmenovanÃ½ch, ale neregistrovanÃ½ch vÃ½pÄ›stkÅ¯ jsou vÂ obÄ›hu stovky.

DruhÃ¡ rovina je uvedenÃ- kultivaru do â€žÅ¾ivotaâ€œ, nebo chceme-li do zahradnickÃ© praxe. A to uÅ¾ nutnÄ› nezÃ¡leÅ¾Ã- na kvalitÄ› rostliny, ale Ä•asto je Ãºspěch dÃ¡n vyloÅ¾enÄ› politicko-komerÄ•nÃ- lobby. NapÅ™Ã-klad S. â€šKateÅ™inaâ€˜ se u nÃ¡s stala znÃ¡mou dÃ-ky propagaÄ•nÃ-m aktivitÃ¡m botanickÃ© zahrady vÂ Liberci, odkud pochÃ¡zÃ-. VÂ zahraniÄ•Ã- jsou vÅ¡ak pÄ›stovÃ¡ny 2-3 velmi podobnÃ© klony, kterÃ© jsou do obÄ›hu tlaÄ•eny velkÃ½mi zahradnickÃ½mi konsorcii po tisÃ-cÃ-ch, sÂ pÅ™Ã-sluÅ¡nou reklamou. Proto si troufnu Å™Ã-ci, Å¾e je vÂ zahraniÄ•Ã- S. â€šKateÅ™inaâ€˜ spÃ-Å¡e popelkou. A to i pÅ™esto, Å¾e ze vÅ¡ech podobnÃ½ch kultivarÅ¯ mÃ¡ nejvyÅ¡Å¡Ã-lÃ¡Ä•ky. Naproti tomu druhÃ½ Å¡pirlicovÃ½ kultivar pana Dr. StudniÄ•ky S. â€šSorrowâ€˜ je u nÃ¡s tÃ©mÄ›Å™ neznÃ¡mÃ½, ale vÂ zahraniÄ•Ã- je vyvaÅ¾ovÃ¡n zlatem. SvÃ½m vzhledem je skuteÄ•nÄ› unikÃ¡tnÃ- a â€žprÅ¯myslovÄ› tlaÄ•enouâ€œ obdobu nemÃ¡ (zatÃ-m).Â MoÅ¾nÃ¡ lepÅ¡Ã-m pÅ™Ã-klad jsou dva kultivary lÃ¡Ä•kovek â€“ Nepenthes â€šBloody Maryâ€˜ a Nepenthes â€šSingapore Garden Techâ€˜. PrvnÃ- znÃ¡ asi kaÅ¾dÃ½ a tu druhou? ObÄ› rostliny jsou si mimoÅ™Ã¡dnÄ› podobnÃ© a troufnu si Å™Ã-ci, Å¾e by je vÄ›tÅ¡ina laikÅ¯ od sebe nepoznala. PrvnÃ- vznikla kÅ™Ã-Å¾enÃ-m N. sibuyanensis x ampullaria â€žRedâ€œ a druhÃ N. ventricosa x ampullaria â€žRedâ€œ.Â PrvnÃ- je proto trochu robustnÄ›jÅ¡Ã-, ale tvoÅ™Ã- mÃ©nÄ› lÃ¡Ä•ek, druhÃ je troÅ¡ku gracilnÄ›jÅ¡Ã- a tvoÅ™Ã- vÃ-ce lÃ¡Ä•ek, ale rozdÃ-ly jsou opravdu jen tÄ›Å¾ko znatelnÃ©. DÃ-ky tomu, Å¾e je ale N. â€šSingapore Garden Techâ€˜ odvozena zÂ N. ventricosa je vdÄ›Ä•nÄ›jÅ¡Ã- a dokÃ¡Å¾e excelovat i vÂ suÅ¡Å¡Ã-ch podmÃ-nkÃ¡ch. Pro domÃ¡cÃ- pÄ›stÄ›nÃ- je tedy urÄ•itÄ› vhodnÄ›jÅ¡Ã-. Za kultivarem N. â€šBloody Maryâ€˜ ale stojÃ- silnÃ¡ Holandskou lobby a proto vÂ Å¾ebÅ™Ã-Ä•ku popularity jednoznaÄ•nÄ› vÃ-tÄ›zÃ- nad odolnÄ›jÅ¡Ã-m kultivarem.

Â

A toho se pak tÃ½kÃ¡ jeÅ¡tÄ› prÃ¡vnÃ-
ochrana kultivarÅ¯. Jedna vÄ›c je vlastnÃ- Å™Ã¡dnÃ¡ registrace kultivaru. DÃ¡le mÅ¯Å¾e
mÃ-t kultivar rÅ¯znou Ãºroveň prÃ¡vnÃ- ochrany, coÅ¾ je vÂ podstatÄ› klasickÃ©
patentovÃ© Å™Ã-zenÃ-. A vÃ½sledkem je buÄ• situace, Å¾e kultivar mÅ¯Å¾e komerÄ•nÄ› mnoÅ¾it
jen majitel licence, tj. pÅ¯vodnÃ- Å¡lechtitel, nebo ten kdo si tu licenci za
tÄ›Å¾kÃ© â€žloveâ€œ koupÃ-. To je tÅ™eba pÅ™Ã-pad prÃ¡vÄ› Nepenthes â€šBloody Maryâ€˜. A nebo
kultivar mÅ¯Å¾e mnoÅ¾it vÃ-ce zahradnictvÃ-, kterÃ© pak odvÃ¡dÄ›jÃ- podÃ-l zÂ trÅ¾by
majiteli licence. ZÃ¡leÅ¾Ã- na konkrÃ©tnÃ-ch smluvnÃ-ch podmÃ-nkÃ¡ch. PrÃ¡vnÃ- ochranu mÃ¡
ale jen naprostÃ© minimum kultivarÅ¯ masoÅ¾ravek a vÄ›tÅ¡inou se to tÃ½kÃ¡ prÃ¡vÄ› tÄ›ch,
kterÃ© hrnou zahraniÄ•nÃ- konsorcia po tisÃ-sÃ-ch. TakÅ¾e pokud vÃ-m, ani S.
â€šKateÅ™inaâ€˜ nenÃ- prÃ¡vnÄ› chrÃ¡nÄ›na. A ani jÃ¡ jsem u svÃ½ch kultivarÅ¯ prÃ¡vnÃ- ochranu
nesjednÃ¡val. VÃ½sledky svÃ© Å¡lechtitelskÃ© prÃ¡ce spÃ-Å¡ vnÃ-mÃ¡m jako pÅ™Ã-spÄ›vek
celosvÄ›tovÃ© pÄ›stitelskÃ© komunitÄ›.

SarraceniaÂ â€šKateÅ™inaâ€˜Â Â

Â

4) Ve svÃ©
sbÃ-rce "KateÅ™inu" mÃ¡Å¡Â a dokonce ji mÃ¡Å¡ i v nabÃ-dce. Jak
moc se pÃ©Ä•e o ni liÅ¡Ã- od ostatnÃ-ch Å¡pirlic? MÃ¡ nÄ›jakÃ© extra poÅ¾adavky?

ZvlÃ¡Å¡tnÃ-
poÅ¾adavky pro pÄ›stovÃ¡nÃ- tento kultivar nemÃ¡, coÅ¾ je jedinÄ› dobÅ™e.

Â

5) VÃ-m, Å¾e Ty
sÃ¡m mÃ¡Å¡ taky pÃ¡r vyÅ¡lechtÄ›nÃ½ch kÅ™Ã-Å¾encÅ¯. ZkouÅ¡el jsi takÃ© nÄ›jakÃ©
registrovat? Resp. absolvovat tu bezmÃ¡la desetiletou proceduru s popisem a
identifikacÃ- novÃ©ho?Â

Ona ta â€žzdesetiletÃ¡ procedураâ€œ je takovÃ¡ zkratka do
Ä•lÃ¡nkÅ¯ a na informaÄ•nÃ- tabule vÂ botanickÃ© zahradÄ›, aby si bÄ›Å¾nÃ½ nÃ¡vÅ¡tÄ›vnÃ-k
uvÄ›domil, Å¾e mÃ¡ pÅ™ed sebou nÄ›co vÃ½jimeÄ•nÃ©ho a Å¾e kvalitnÃ- vÃ½pÄ›stky jako S.
â€šKateÅ™inaâ€™ nepadajÃ- zÂ nebe a nebo jsou jako rajÄ•ata, kterÃ¡ na jaÅ™e zaseju
a vÂ lÃ©tÄ› sklidÃ-m. Pan Dr. StudniÄ•ka mÃ¡ dar ve zkratce upoutat pozornost
laika na rostlinu, kterÃ¡ je skuteÄ•nÄ› nÄ›Ä•Ã-m zajÃ-mavÃ¡.

Ale
pro potÅ™eby vÃ-ce zainteresovanÃ½ch Ä•tenÃ¡Å™Å¯ je vhodnÃ© blÃ-Å¾e celou vÄ›c vysvÄ›tlit. Sama registrace nenÃ- tak drasticky dlouhÃ¡. Zpravidla to trvÃ¡ kolem pÅ¯l roku, hlavnÄ› vÂ zÃ¡vislosti na tom, jak moc jsou vytÃ-Å¾eni sprÃ¡vci registru svÃ½m civilnÃ-m povolÃ¡nÃ-m.Â OficiÃ¡lnÃ- registrace je vlastnÄ› jen jakousi korunovacÃ- pÅ™edchozÃ- prÃ¡ce. Rok pÅ™Ã-prava semen, 4 â€“ 5 let pÄ›stovÃ¡nÃ-, selekce nejlepÅ¡Ã-ch jedincÅ¯, 3 roky mnoÅ¾enÃ-, rok registrace ... a jsme na tÄ›ch deseti letech.

Zde skuteÄ•nÄ› platÃ- pravidlo â€žtrpÄ›livost rÅ¯Å¾e pÅ™inÃ¡Å¡Ã-â€œ. Pro pÅ™edstavu - svÃ© prvnÃ- kÅ™Ã-Å¾ence jsem dÄ›lal vÂ dobÄ› kdyÅ¾ jsem nastupoval na gymnÃ¡zium. PÅ™edstava, Å¾e vÃ½sledek svÃ© prÃ¡ce â€“ dospÄ›lÃ© rostliny â€“ budu mÃ-t vÂ dobÄ› maturity se zdÃ¡la bÃ½t Å¡Ã-lenÃ¡. Ale dnes uÅ¾ to tak nevnÃ-mÃ¡m. KaÅ¾dÃ½ rok seju semena, kaÅ¾dÃ½ rok selektuji novÃ© vÃ½bÄ›ry a mezi tÃ-m kaÅ¾dÃ½ tÃ½den pÅ™esazuji rÅ¯znÄ› starÃ© vÃ½sevy. A to Å¾e vÃ½voj jednoho konkrÃ©tnÃ-ho kÅ™Ã-Å¾enÃ- trvÃ¡ 5 let uÅ¾ vÅ¯bec neÅ™eÅ¡Ã-m. A kdyÅ¾ uznÃ¡m za vhodnÃ©, tak nÄ›kterÃ© vÃ½pÄ›stky registruji jako plnohodnotnÃ½ kultivar.

Â Â Â Â Â Â Â Â Â Â Â Â Â

Ale zpÄ›t kÂ hlavnÃ- otÃ¡zce... Ano, registroval jsem uÅ¾ jednu mucholapku â€“ Dionaea â€šÄŒeskÃ½ granÃ¡tâ€˜ a potom dvÄ› Å¡pirlice Sarracenia â€šPÅ™emysl Otakar I.â€˜ a S. â€šRudolf IIâ€™. VÂ tÄ›chto tÃ½dnech probÃ-hÃ¡ registrace dvou dalÅ¡Ã-ch mucholapkovÃ½ch kultivarÅ¯. BÄ›hem zimy bych pak chtÄ›l zaregistrovat jednu dalÅ¡Ã- Å¡pirlici. DÃ¡le mÃ¡m ve sbÃ-rce pÅ™ipraveno kolem 10 dalÅ¡Ã-ch â€žkultivarÅ¯â€œ. SÂ jejich registracÃ- Ä•ekÃ¡m pÅ™edvÅ¡Ã-m na to, aÅ¾ je namnoÅ¾Ã-m, abych je po registraci byl schopnÃ½ poskytnout pÄ›stitelskÃ© veÅ™ejnosti. Je neÄ•estnÃ© vyhlÃ¡sit novÃ½ kultivar a pak na jedinÃ© kytce sedÄ›t jako Å¾Ã¡ba na prameni.

Â

Â DionaeaÂ â€šÄŒeskÃ½ granÃ¡tÂ´ (Dionaea Â´Bohemian GarnetÂ´)

6) KdyÅ¾ se zaÄ•Ã-nÃ¡ s kÅ™Ã-Å¾enÃ-m - mÃ¡ pÄ›stitel urÄ•itou vizi - co se vlastnostÃ-, nÃ¡roÄ•nosti a vzhledu tÃ½kÃ¡. Jak se vÄ›tÅ¡inou vÃ½sledky liÅ¡Ã- od pÅ¯vodnÃ-ch pÅ™edstav? Nebo se vÃ½sledky "pÅ™izpÅ¯sobÃ-" pÅ™edstavÃ¡m onou nelÃ-tostnou separacÃ- dospÄ›lÃ½ch rostlin?

Â

Hm... ZÃ¡leÅ¾Ã- na pÅ¯vodnÃ-ch pÅ™edstavÃ¡ch Å¡lechtitele :-). Å˜ada pÄ›stitelÅ¯, kteÅ™Ã- dnes vÂ zahraniÄ•Ã- zaÄ•Ã-najÃ- se Å¡lechtÄ›nÃ-m MR projevujÃ- pÅ™ekvapenÃ- zÂ vÃ½sledkÅ¯ svÃ½ch pokusÅ¯ - vÄ›tÅ¡inou spÃ-Å¡e negativnÃ-. NenÃ- to tÃ-m, Å¾e by rostliny â€žpÅ™ekvapovalyâ€œ, ale spÃ-Å¡e tÃ-m, Å¾e lidskÃ© pÅ™edstavy byly mimo realitu. KdyÅ¾ jsem ve svÃ½ch 11 letech zaÄ•al uvaÅ¾ovat poprvÃ© o kÅ™Ã-Å¾enÃ- Å¡pirlic, mÄ›l jsem takÃ©

urÄ•itÃ© pÅ™edstavy. KdyÅ¾ jsem si ale jako velkÃ© sbÄ›ratelskÃ© novinky zakoupil prvnÃ- kÅ™Ã-Å¾ence S. rubra x leucophylla, S. purpurea x flava a S. purpurea x leucophylla, pochopil jsem, Å¾e genetika Å¡pirlic funguje jinak, neÅ¾ jsem si myslel.

Å lechtÄ›nÃ- Å¡pirlic ale nemusÃ- bÃ½t vÅ¾dy spojeno sÂ nelÃ-tostnou selekcÃ- stovek nebo tisÃ-cÅ¯ semenÃ¡Ä•Å¯. ZÃ¡leÅ¾Ã- na pÅ™Ã-padu. JiÅ¾ dÃ¡vno jsem si napÅ™Ã-klad vytyÄ•il cÃ-le jako â€žSarracenia leucophyllaâ€œ sÂ mnoha lÃ¡Ä•kami, tj. rostlina, kterÃ¡ nebude mÃ-t 1-2 lÃ¡Ä•ky na oddenku jako je to u botanickÃ© S. leucophylla.

...

tÄ›chto cÃ-lÅ¯ se podaÅ™ilo dosÃ¡hnout pÅ™esnÄ› nastavenÃ½m kÅ™Ã-Å¾enÃ-m tak, aby poÅ¾adovanÃ© vlastnosti mÄ›la naprostÃ¡ vÄ›tÅ¡ina semenÃ¡Ä•Å¯ vÂ provedenÃ©m vÃ½sevu. TakÅ¾e zde selekce tÃ©mÄ›Å™ odpadÃ¡.

ObÄ•as takÃ© hraje roli Å¡tÄ›stÃ-. MÃ¡m napÅ™Ã-klad jeden pÅ™edpÅ™ipravenÃ½ kultivar, na jehoÅ¾ poÄ•Ã¡tku stÃ¡la tÅ™i mizernÃ¡ semena, zÂ nichÅ¾ vyklÃ-Ä•ilo jedinÃ©, onen semenÃ¡Ä•ek se podaÅ™ilo dopÄ›stovat a o jeho kultivarovÃ© kvalitÄ› naprosto nepochybuji. NynÃ- jen Ä•ekÃ¡m na to, aÅ¾ jej namnoÅ¾Ã-m do vÄ›tÅ¡Ã-ho poÄ•tu. Ale naÅ¡tÄ›stÃ- se mnoÅ¾Ã- spontÃ¡nnÄ› a celkem rychle.

7) V jednÃ© povÃ-dce Å imka a Grossmanna kÅ™Ã-Å¾ily Koniklec s PampeliÅ¡kou a tÄ›Å¡ili se na vÃ½slednou KoniliÅ¡ku, nakonec byly zklamanÃ-, neboÅ¥ jim vyrostl Pampeklec. Je Å¡lechtitel vÃ-ce zklamÃ¡n z nepodaÅ™enÃ½ch 200/300 kÅ™Ã-Å¾encÅ¯ nebo pÅ™evaÅ¾uje radost nad tÃ-m, Å¾e mezi nimi naÅ¡el toho jednoho jedinÃ©ho vyvolenÃ©ho?

Zase zÃ¡leÅ¾Ã- na pÅ¯vodnÃ-m oÄ•ekÃ¡vÃ¡nÃ- pÄ›stitele. Ale pokud se ze stovek semenÃ¡Ä•Å¯ podaÅ™Ã- vybrat kÃ½Å¾enÃ½ vÃ½sledek tak urÄ•itÄ› pÅ™evaÅ¾uje spokojenost. Skoro bych Å™ekl, Å¾e pocit radosti zÂ krÃ¡snÃ©ho vÃ½pÄ›stku je tÃ-m silnÄ›jÅ¡Ã-, Ä•Ã-m byla nÃ¡roÄ•nÄ›jÅ¡Ã- cesta kÂ jeho dosaÅ¾enÃ-. BlbÃ½ je, kdyÅ¾ se ve stovkÃ¡ch pÄ›stovanÃ½ch rostlin tu kÃ½Å¾enou nalÃ©zt nepodaÅ™Ã-. To se taky obÄ•as stane.

8) KdyÅ¾ uÅ¾ je ve sbÃ-rkÃ¡ch "KateÅ™in" vÃ-c jak 100 kusÅ¯ a generace potomkÅ¯ uÅ¾ zaÄ•Ã-najÃ- vytvÃ¡Å™et jakÃ½si rodokmen, proÄ• je poÅ™Ã¡d nemoÅ¾nÃ© ji mnoÅ¾it semeny? MajÃ- semena takovÃ½chto kultivarÅ¯ jeÅ¡tÄ› poÅ™Ã¡d "zmatenÃ©" geny, kterÃ© by mohly v prÅ¯bÄ›hu dalÅ¡Ã-ch generacÃ- takovÃ½to kultivar zmutovat? PravdÄ›podobnÄ› je zapotÅ™ebÃ- takovÃ½to kultivar "izolovat" a semeny mnoÅ¾it aÅ¾ po ustÃ¡lenÃ- genetickÃ½ch informacÃ- - cca pÃ¡r set/tisÃ-c let?

Â

NÄ›kterÃ© kultivary lze geneticky ustÃ¡lit, u vÄ›tÅ¡iny
je to ale nereÃ¡lnÃ½ cÃl. A pÅ™edevÅ¡Ãm je dobrÃ©Â
si uvÄ›domit, Å¾e to ani nenÃ potÅ™eba. Å˜adu kultivarÅ¯ si cenÃme prÃ¡vÄ›
proto, Å¾e spojujÃ vlastnosti obou rodiÄ•Å¯ â€“ majÃ vysokÃ½ stupeÅˆ heteroze
(namÃchÃ¡nÃ alel). Aby byl kultivar geneticky stabilnÃ a mohl se mnoÅ¾it semeny,
musÃ mÃt stupeÅˆ heteroze naopak co nejmenÅ¡Ã. Ale heteroznÃ â€“ â€žnamÃchanÃ¡â€œ
kombinace se nÃ¡m Ä•asto buÄ• lÃbÃ, nebo nÃ¡m pÅ™inÃ¡Å¡Ã hospodÃ¡Å™skÃ½ uÅ¾itek vÂ podobÄ›
rychlejÅ¡Ãho rÅ¯stu nebo odolnosti proti chorobÃ¡m. A to Å¾e nelze takovÃ½ cennÃ½
kultivar pÅ™esÃ©vat semeny nemusÃ bÃ½t nutnÄ› pÅ™ekÃ¡Å¾kou. SouÄ•Ã¡stÃ registrace
kaÅ¾dÃ©ho kultivaru je tÃ©Å¾ doporuÄ•enÃ½ zpÅ¯sob mnoÅ¾enÃ, kterÃ½ zaruÄ•uje uchovÃ¡nÃkÃ½Å¾enÃ½ch vlastnostÃ kultivaru. VegetativnÃ rozmnoÅ¾ovÃ¡nÃ vÂ praxi pÅ™evaÅ¾uje.
PodÃvejme se napÅ™Ãklad na kultivary (= odrÅ¯dy) ovocnÃ½ch stromÅ¯. VÅ¡echny mnoÅ¾Ãme
vegetativnÄ› oÄ•kovÃ¡nÃm nebo roubovÃ¡nÃm a nikdo neuvaÅ¾uje o jejich vÃ½sevech.
OdrÅ¯dy brambor rovnÄ›Å¾ mnoÅ¾Ãme vegetativnÄ› hlÃzami. Kosatce, lilie, tulipÃ¡ny...

DalÅ¡ÃzajÃmavÃ½ pÅ™Ãklad nÃ¡m ukazuje zelinÃ¡Å™skÃ¡ praxe. PÅ™i jarnÃch nÃ¡kupech semen
rajÄ•at, okurek a dalÅ¡Ã zeleniny se Ä•asto setkÃ¡vÃ¡me sÂ odrÅ¯dami oznaÄ•enÃ½mi
jako napÅ™. â€šStart F1â€˜, â€šRegina F1â€˜ apod. Jsou to geneticky nestabilnÃ kultivary,
kterÃ© jsou ale charakterizovÃ¡ny jako vÃ½sledek kÅ™ÃÅ¾enÃ urÄ•itÃ½ch rodiÄ•Å¯. Tyto
kultivary jsou tedy udrÅ¾ovÃ¡ny vÂ podobÄ› dvojice mateÅ™skÃ½ch liniÃÂ a semenÃ¡Å™skÃ© firmy je pÅ™ipravujÃ kaÅ¾d
znovu pÅ™edepsanÃ½m kÅ™ÃÅ¾enÃm vÃ½chozÃho materiÃ¡lu. Tento postup se takÃ© hojnÄ›
uplatÅˆuje vÂ produkci kukuÅ™ice. U Å¡pirlic by takto Å¡el pÅ™ipravovat kultivar
Sarracenia â€šJohn Smithâ€˜, kterÃ½ je definovÃ¡n jako celoÄ•ervenÃ¡ S. x
catesbaei sÂ inverznÃ, tj. Å¾lutou Å¾ilnatinou. Zjistil jsem, Å¾e
takovÃ© rostliny vznikajÃ kÅ™ÃÅ¾enÃm mÃ½ch sbÃrkovÃ½ch klonÅ¯ S. purpurea ssp.
venosa PV1 a S. flava var. maxima F53.

SÂ geneticky stabilnÃmi kultivary se setkÃ¡vÃ¡me
vÂ podstatÄ› pouze u okrasnÃ½ch letniÄ•ek, nebo jednoletÃ½ch zemÄ›dÄ›lskÃ½ch
plodin, pokud se zrovna nejednÃ¡ o F1 odrÅ¯dy.

9) DÃky moc
za vyÄ•erpÃ¡vajÃcÃ odpovÄ›di!

Bylo mi
poteÅ¡enÃm. Jeden nÃ¡mÄ›t zÃ¡vÄ›rem: celoÄ•ervenou S. leucopylla (= S.
â€šKateÅ™inaâ€˜) uÅ¾ mÃ¡me.Â Ale co
takovÃ¡ bÃlÃ¡ S. purpurea?Â